

KUTSESTANDARD

Hambatehnik III 05-10032004-07/3
Hambatehnik IV, V 05-10032004-07/1

HAMBATEHNIK III, IV, V

EESSÕNA

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid hambatehniku III, IV ja V kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu juurde moodustatud hambatehnikute töörühm koosseisus:

Tia Mere	Tallinna Hambapolikliinik
Reet Tammes	Tallinna Meditsiinikool
Imbi Triebstok	Kaarli Hambapolikliinik
Elmi Niido	SA Ida-Viru Keskaigla
Mare Leuska	OÜ Rakvere Hambalabor
Ülle Talviste	Tallinna Hambapolikliinik
Kaja Lemberg	Tallinna Hambapolikliinik
Rigo Vatsel	OÜ Riva Lab
Talvi Paaksi	SA Tartu Ülikooli Kliinikum

Ajavahemikus 27.10. – 8.11.2000. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus Eesti erinevates piirkondades asuvates hambakliinikutes. Kokku osales arvamusküsitluses 31 erineva ettevõtte esindajat.

Hambatehniku III, IV ja V kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskuskõuetega võrdleva analüüsiga.

Nõuded hambatehniku III kvalifikatsioonile on koostatud uustöötlusena. Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu poolt 11. detsembril 2000 a. otsusega nr 6. kinnitatud hambatehnik III kutsestandard on kehtetu.

Nõuded hambatehniku IV ja V kutsekvalifikatsioonile on koostatud esmakordselt.

Käesolev hambatehniku III, IV ja V kvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 10. märtsil 2004 a. Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu otsusega nr. 14.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel. Kutsekvalifikatsioonisüsteemis on viis taset, kusjuures I tase on madalaim ja V tase kõrgeim.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Kõik kutsed ei eelda kvalifikatsioonitasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

Konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

3 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub hambatehniku töö tervishoiu ja sotsiaaltöö valdkonda, kood 8513.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub hambatehnik 3. pearühma “Keskastme spetsialistid ja tehnikud”, kood 3225.

4 KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles:	Hambatehnik III, IV, V
Inglise keeles:	Dental technician III, IV, V
Vene keeles:	Зубной техник III, IV, V
Soome keeles:	Hammasteknikko III, IV, V

5 KUTSEKIRJELDUS

Hambatehnik on spetsialist, kes valmistab tehniliselt suuõõnde paigaldatavaid proteese ja ortodontilisi aparate. Hambatehniku töö on täpsust nõudev käsitsitöö, mis eeldab keerulise aparatuuri käsitlemisoskust. Suurt tähtsust omab arsti ettekirjutuse tõlgendamisoskus, töö planeerimine ja töövahendite ratsionaalne ning keskkonnaohutu kasutamine. Põhiloolelt on hambatehniku töö individuaalne. Oluline on valmisolek meeskonnatöoks hambaarsti ja patsiendiga, samuti teiste erialade esindajatega. Hambatehnik omab teadmisi hambaravist, bioetikast, klienditeeninduse põhialustest ja ettevõtlusest. Hambatehnik on saanud ettevalmistuse üliõpilaste juhendamiseks, kutseala arendamiseks ning on orienteeritud pidevale enesetäiendamisele.

Hambatehniku kutse eeldab püsivust, vastutusvõimet, täpsust ja suhtlemisoskust.

Hambatehniku III kutse kvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav erialane kutsekeskharidus või rakenduslik kõrgharidus, vähemalt 5-aastane erialane töökogemus ning täiendkoolituse läbimine.

Hambatehniku IV kutse kvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav erialane kutsekeskharidus või rakenduslik kõrgharidus, vähemalt 7-aastane erialane töökogemus ning täiendkoolituse läbimine.

Hambatehniku V kutse kvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav erialane kutsekeskharidus või rakenduslik kõrgharidus, vähemalt 10-aastane erialane töökogemus ning täiendkoolituse läbimine.

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

- 6.1.1 Majandus
- 6.1.2 Õigusaktid
 - 1) tervishoidu ja kutsealast tegevust puudutavad õigusaktid ja normid
 - 2) tööõigus
- 6.1.3 Töökeskkonnaohutus – III kesktase; IV kõrgtase
 - 1) tööohutus
 - 2) tervishoid
 - 3) tööhügieen
 - 4) jäätmekäitlus
 - 5) esmaabi
- 6.1.4 Psühholoogia põhialused
- 6.1.5 Andragoogika põhimõtted ja meetodid
- 6.1.6 Ettevõtlike alused ja majandusalased põhimõisted
- 6.1.7 Individuaalse ja meeskonnatöö põhimõtted
- 6.1.8 Suhtlemine
- 6.1.9 Klienditeenindus
- 6.1.10 Kutsetöö arendamine. Erialase kirjanduse, statistiliste andmete ning lihtsamate uurimismeetodite kasutamine
- 6.1.11 Asjaajamine ja dokumenditöö
- 6.1.12 Töö organiseerimine ja planeerimine
- 6.1.13 Keeleoskus (vt lisa A)
 - 1) eesti keel – kesktase
 - 2) üks võõrkeel – algtase
 - 3) teine võõrkeel - kesktase
- 6.1.14 Arvuti kasutamine(vt lisa B):
 - III - moodulid AO1-AO2, AO7
 - IV – moodulid AO1-AO5, AO7
 - V – moodulid AO1-AO7

6.2 Põhioskused ja –teadmised

- 6.2.1 Eetika ja kutse-eetika
- 6.2.2 Inimese ehitus, elutalitus ja areng
- 6.2.3 Mikrobioloogia põhialused
- 6.2.4 Sõltuvusseisundid
- 6.2.5 Erinevate kultuuride mõju inimese tervisekäitumisele
- 6.2.6 Eesti sotsiaal- ja tervishoiusüsteem
- 6.2.7 Teoreetilised teadmised
 - 1) hambatehnika terminoloogia (sh ladinakeelne)
 - 2) peapiirkonna ja hammaste anatoomia ning mälumisfüsioloogia
 - 3) hambatehnika tööks vajalikud tööriistad, aparaadid ja materjalid
 - 4) proteesi planeerimine
 - 5) proteetilise hambaravi põhimõtted
 - 6) erinevad hambaproteeside konstruktsioonid ja nende valmistamine
- 6.2.8 Suust eemaldatavad proteesid – III algtase; IV kesktase; V kõrgtase
 - 1) jäljendimaterjalid ja jäljendi kvaliteedi hindamine vastavalt valmistatava proteesi liigile; jäljendi desinfitseerimise vajalikkus
 - 2) õige klassi kipsi valimine vastavalt proteesi liigile

- 3) materjalide ökonoomne kasutamine vastavalt juhendile ja tööohutusnõuetele
 - 4) kipsi segamine käsitsi ja vaakumis, vibrolaua kasutamine
 - 5) jäljendi eemaldamine mudelilt ja mudeli korrigeerimine trimmeril
 - 6) individuaallusika valmistamine vastavalt proteesi liigile
 - 7) erinevad kõva baasise materjalid ja nende kasutamine
 - 8) hambumusvalli valmistamine nii vaha kui ka kõvale baasisele ning vastavalt patsiendi suu anatoomilisele ehitusele. Hambumusvalli asukoht ja mõõtmed
 - 9) artikulaatori ehitus ja tööpõhimõtteid, töömudelite fikseerimine artikulaatorisse
 - 10) erinevad klambri materjalid, klambri asukoha määramine ja nende valmistamine
 - 11) kunsthammaste valimine vastavalt värvile, suurusele, kujule. Kunsthammaste ladumise reeglid. Kunsthammaste lihvimine vastavalt funktsioonile ja esteetilistele nõuetele
 - 12) proteesi baasise modelleerimine, arvestades funktsiooni, esteetika ja hügieeni nõudeid ning suu anatoomilist ehitust
 - 13) kipsi ja küveti valik, erinevad küveteerimismeetodid ja õige meetodi valimine
 - 14) õige plastmassi valik ja küveti paigaldamine
 - 15) erinevad plastmassi polümerisatsiooni meetodid ja nende kasutamine
 - 16) proteesi polümeriseerimisjärgne töötlemine
 - 17) büügelproteeside konstrueerimise reeglid. Parallelomeetria ja prominentsanalüüs
 - 18) tulekindla mudeli valmistamine
 - 19) õigete materjalide ja detailide valik modelleerimisel
 - 20) modelleeritud detailidele valukanalite valik ja paigaldamine
 - 21) sisestamine ja valamine
 - 22) sulamite omadused ja nende kasutamine
- 6.2.9 Ortodontilised aparaadid – III algfase; IV kesktase; V kõrgtase
- 1) ortodontilise ravi põhimõtted
 - 2) erinevate ortodontiliste aparaatide konstruktsioonid ja nende valmistamine
- 6.2.10 Suust mitte-eemaldatavad proteesid – III algfase; IV kesktase; V kõrgtase
- 1) hamba anatoomiline kuju ja selle taastamine vastavalt patsiendi funktsionaalsetele, hügieenilistele ja esteetilistele nõuetele
 - 2) suust mitte-eemaldatavate proteeside valamise eripära, nende rakendamine
 - 3) erinevad metalli sulamid ja nende töötlemise nõuded
 - 4) õigete töötlemisvahendite valik ja kasutamine
 - 5) nõuetele vastava karkassi valmistamine
 - 6) erinevad fassetimaterjalid ja nende kasutamine
 - 7) metallisulamite ühendamise jootmise teel, nende rakendamine
- 6.2.11 Kombineeritud proteesid – III algfase; IV kesktase; V kõrgtase
- 1) kombineeritud proteeside liigid
 - 2) erinevad kinnituselemendid, nende kasutamine
 - 3) parallelomeetri kasutamine
 - 4) freesimine

6.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) püsivus

- 2) kohanemisvõime
- 3) koostöövõime ja -valmidus
- 4) vastutusvõime
- 5) täpsus
- 6) suhtlemisoskus
- 7) liigutuste täpsus
- 8) käte osavus
- 9) visuaalne mälu
- 10) ruumiline kujutlusvõime

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaaroskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaaroskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid